

„Kakor Grkinje ob Črnem morju imajo navado, da mečejo nesnago, če jih nikdo ne vidi, le za nekaj hiš dalje, ako mogoče pred vrata kake dobre — prijateljice.“

Pri vseh krščanskih narodih na Balkanskem polotoku nahajamo žene junakinje. Narodne pesmi pojo o hrabrih hajdukinjah.

SLOVENSKA KUHINJSKA ŠOLA V TRSTU. LEDA. TRST.

Pred nekoliko meseci sem čitala v „Edinosti“ poziv, naj se oglasio gospodje, ki bi hoteli jemati hrano v „Zavodu sv. Nikolaja“ ter s tem omogočiti šolo, v kateri bi se gojenke imenovanega zavoda učile kuhati.

Ne vem, koliko gospodov se je oglasilo, vsekako pa premalo, kajti o slovenski kuhinjski šoli v Trstu ni še danes ne duha ne sluha. In vendar bi bila taka šola potrebna za gojenke „zavoda sv. Nikolaja“, a koristna tudi za naše, izvečine neoženjene, mlade uradnike.

Kar se tiče potrebe glede služkinj, o tem pač ne treba izgubljati besed, kajti prepričana sem, da med cenjenimi čitateljicami in čitatelji ni nikogar, ki bi mi prišel z naravnost neverjetnim ugovorom, da bi potem naše služkinje zahtevale večjo plačo ter bi bile tržaške slovenske gospodinje le na škodi, ako se uresniči misel o kuhinjski šoli. Kdor bi se tega bal, imel bo še vedno na razpolago tudi takih deklet, ki ne znajo druga, nego prinašati vodo, pomivati lonce, snažiti sobe in kar je drugih takih potrebnih „ved“. Zaradi samega sebe pa vendar ne more nihče hoteti, da bi zastal ves napredek naših deklet, ki imajo vendar tudi ta namen, da postanejo kdaj žene, čeprav ne uradnikov, marveč le delavcev, torej male gospodinje in — matere.

S tem ugovorom, ki sem ga slišala z neke strani, bavila sem se za to obširnejše,

da pokažem, kako „čudne“ nazore lahko najdemo v krogih naše „inteligencije“, — če se gre za žensko vprašanje.

Domišljam si, da tehtnega razloga proti kuhinjski šoli ne more podati nihče, razlogi pa, kakor je gornji, se obsojajo sami po sebi. Pač pa imamo razlogov dovolj za kuhinjsko šolo.

Koristi, ki bi iz iste izvirale za naša dekleta, sem že v kratkem omenila. Vprašanje glede plače, katerega se omenjeni nasprotnik kuhinjske šole tako boji, igra seveda tudi važno ulogo. A kakor sem že rekla, ne bo nihče nobene slovenske gospodinje silil, da vzame v službo izučeno kuharico, ako je ne potrebuje. Razven tega pa sem čula, da so dekleta iz „Zavoda“ bolj iskana v italijanskih in nemških rodbinah, nego pa v slovenskih (zakaj — to vedi sam Bog!) ter smemo biti z narodnogospodarskega stališča le veseli, ako naše služkinje pri tujcih več služijo, nego doselej, in pomnožijo narodno premoženje in blagostanje! Milijonarka pa menda tudi po kuhinjski šoli ne postane nobena gojenka „zavoda sv. Nikolaja!“

Kar se tiče gospodov, samcev, ki morajo sedaj obedovati in večerjati v dragih hotelih in restavracijah, pa tudi ni težko dokazati, da bi bilo i za njih ugodnejše, da imajo hrano v zasebni hiši, ali v našem slučaju v „zavodu“. Če druga ne, vsaj cenejšo hrano bi imeli ob isti, ako ne boljši kakovosti. Kajti prepričana sem, da bi „zavod sv. Nikolaja“ ne iskal druge koristi nego to, podati svojim gojenkam priliko, da se kaj nauče. Kuhinjska šola bi ne bila nikakšno spekulativno podjetje, ki bi gledalo na to, da izmozga iz svojih odjemalcev kolikor več dobička.

Glede kakovosti hrane pač ne treba omenjati, da bi stala kuhinja pod vodstvom večje in vestne voditeljice ter da se ne treba prestrašiti besede „šola“. Vsako eksperimentiranje s p. n. želodci je pač izključeno!

Druga velika korist, ne le gmotna, marveč tudi fizična in moralna, pa bi bila za posetnike in odjemalce te kuhinjske šole v tem, da bi isti ne bili primorani, da pri kosilu in večerji pijejo alkoholične pijače ter si morajo marsikdaj na račun pijače pritrirati na hrani, ki je vsekako važnejša od prve.

Naglašati moram, da nisem temperancerica niti abstinentinja, da-si sem prepričana, da je alkohol strup ter opravičena le raba istega kot zdravilo. Razmere so nanesele tako, da ne morem izvajati konsekvencij iz svojega prepričanja, katerega pa nočem nikomur usiljevati. Le radi popolnosti naj v kratkem naštejem mnenja strokovnjakov o uživanju alkohola.

Zdravniki pravijo, da je veselost ob čaši vina posledica — akutnega zastrupljenja. Kdor trajno uživa alkohol, zbolí za različnimi kroničnimi katarji v grlu, v želodcu ali čevih, ali pa na srčnih boleznih. Hujši še je upliv alkohola na možgane. Poskusi na živalih so dokazali, da že malo alkohola srednje jakosti zadostuje, da vidno spremeni celice živčevja v možganih. Isto se godi pač tudi s človeškimi možgani. Alkohol ustavlja delovanje nekih najfinejših delov v možganih, in sicer onih delov, kateri so baje sedež razuma.

To je menda res; saj pravi že stari pregovor: „in vino veritas — v vinu je resnica“. Gotovo je, da bi marsikdo mnogočesa trezen nikomur ne zaupal, kar prerad pripoveduje v pijanosti. Pijan človek se ne briga za posledice svojih dejanj; vse skrbi zbežijo pred alkoholom, vse bolečine, duševne in telesne, zginejo, a žal, le za nekaj časa, dokler traja omamljenost živčevja. „Veselosti“ spremljavalka je živahna domišljija, a žnjo se vzbudi tudi spolni nagon. Za to vidimo, da proslavljajo pesniki vseh narodov vino, ki jih navdušuje, da pevajo nesmrtni pesmi — vidimo pa tudi, da vzdihuje mnogo nesrečnežev po ječah, ki so se v pijanosti pregrešili

proti človeški časti in lastni vesti. Zločini proti pravosti so iz večine posledica — pijanosti!

Toda prepričana sem, da je vse to tistim, katerih se tiče, že znano; manj znano je morda dejstvo, da se moti, kdor misli, da je alkohol sredstvo proti telesni utrujenosti. Poskusi v angleški vojski, v vojski Zjedinjenih držav in v različnih mornaricah so pokazali, da so vojaki prestajali velike napore najlažje takrat, kadar niso uživali niti kapljice alkohola, razume se: o dobri hrani.

Še nekaj! Statistika pravi, da živijo ljudje, ki se popolnoma vzdržujejo opojnih pijač, povprečno prilično dalje od onih, ki ljubijo sladko vince itd. Neke angleške zavarovalnice so zato znižale abstinencijam zavarovalne premije za 10—15%. No, zavarovalnice tega menda ne delajo iz golega navdušenja do abstinentov, marveč znajo računati!

Nesporno je tudi dejstvo, da upliva uživanje alkohola iz navade, ne da bi moral dotičnik biti za to že popolnoma udan pijančevanju, na značaj, ki se vsled alkohola spremeni, in ne baš ugodno. Človek postane top, zgubi vsaki smisel za kake višje interese, vsako sočutje do bližnjikov, postane brutalen in sebičen ter često pravno popolnoma propade. Eno vrsto zločinov sem že omenila; a statistiki trde, da je 70—80% vseh zločinov pripisati alkoholizmu!

Tudi duševne bolezni so žalostna posledica pijančevanja; 40% umnolnih možganskih so žrtve alkohola.

Alkoholizem pa upliva neugodno tudi na potomstvo. Ako kje, velja tukaj rek, da se grehi starišev maščujejo na otrokih. Neki francoski zdravnik je opazoval 12 let 20 rodbin, od katerih je bilo 10 udano pijančevanju, 10 pa treznih. Prva skupina je imela v tej dobi 57 otrok, od katerih je bilo le 10, torej 17½% docela zdravih; druga, trezna skupina da je imela 61 otrok,

od katerih je bilo in ostalo 50 t. j. 82% zdravih. Omeniti še treba, da je 25 otrok prve skupine umrlo že nekaj mesecev po rojstvu, ostali so bili božjastni, nepravilno zraščeni, tudi pritlikavci in popolni bebcii. Iz druge skupine je umrlo le 5 otrok kmalu po rojstvu, 2 sta imela neznatne pogreške v rasti, 4 pa so dobili v poznejši dobi živčne bolezni. — Razlika je torej velikanska!

Iz teh kratkih podatkov pač izhaja, da je novodobna „lete“ — vir pozabljenja — jako nevarno sredstvo, zlasti za to, ker si, kakor sem gori rekla, marsikdo pritrjuje na hrani, da more zadostiti tej nesrečni mestni modi, ki zahteva, da se mora z jedjo uživati tudi alkohol.

Arabska beseda „alkohol“ pomenja baje „najčistejše, najfinejše bistvo“ stvari. To dandanes, žalibog, ni več resnica. Odkadar smo tako srečni, da smemo uživati dobrote „vinske klavzule“, se nam je vedno bati, da sprejme naše telo razven „aethyl-oxdyhydrata“ (alkohola) še mnogo drugih več ali manj nedolžnih — strupov. Kdor pa se je udal i žganju, njemu pa že itak zadostuje „fuzel“ — drugega strupa mu ne treba.

Sicer pa sem čitala nedavno, o pri- liki mednar. kongresa proti alkoholizmu, ki se je vršil na Dunaju, v nekem humo- rističnem listu dokaz, da človek postane lahko „trotel“ tudi pri vodi; — zato pu- stimo to „učeno“ predavanje, pa se povr- nimo h — kuhinjski šoli. Ako je kdo dobil iz navedenga prepričanje, da pomeni vsaj materijalno škodo, če se ga sili k uži- vanju alkohola, to mi zadostuje. Dotičnik je z menoj vred prepričan, da bi bila ku- hinjska šola „zavoda sv. Nikolaja“ koristna tudi za naše gospode uradnike, ki ne po- znajo idilične sreče ob domačem ognjišču. To prepričanje sem hotela razširiti, da se otme pozabnosti misel o slovenski kuhinjski šoli v Trstu, ki bi vsekako dobro došla i našim dekletom, i moškimi — abstinentom,

pa tudi takim, ki bi hoteli včasih kupico pristnega vinčka . . .

Bila bi hvaležna, če še kdo izprego- vori kaj o tem vprašanju v naši dragi „Slovenki“. Saj bi se dalo povedati še marsikaj „za“, morda tudi kaj „proti“? Raz- pravljati bi se moralo vsekako tudi o ustrojstvu te šole. Jaz sem prepričana, da bi bilo najbolje, če bi bil „zavod“ v to svrhu združen s kakšno boljšo gostilno . . . Kaj mislite ve, cenjene čitateljice?

PROSTITUCIJA. IWANKA. TRST.

Za merilo kulturne stopnje človeške družbe nam ne smejo in ne morejo služiti samo tehnične iznajdbe in znanstvene pri- dobitve, ker so to le nekaka zunanja zna- menja razvitka in napredka človeškega razuma, ki družabni red mnogo bolj iz- preminjajo nego li zboljšavajo. Tako nahajamo n. pr. v XIX. in XX. veku, ko slavita tehnika in znanost največje svoje zmage, še polno barbarskih odnošajev, kri- vic in nasilstev, in to pri narodih, ki so na glasu kot najbolj civilizovani.

Ako abstrahiramo od verskega mo- menta, tiči glavni smoter človeške družbe v njeni človečanski popolnosti, ne pa morda v popolnosti njenih vsakojakih pro- izvodov. Zato moremo nje resnično kulturno stopnjo soditi le po njenem etičnem stališču.

Ako motrimo npravstvene razmere so- doodne človeške družbe ter jih primerjamo z onimi prošlih vekov, moramo reči, da je človeštvo napredovalo tudi v svojem glav- nem smotru — v svoji npravstveni po- polnosti. Ob enem pa moramo spoznati, da se je ta napredek izvršil mnogokje le na- videzno, po obliki; po svojem bistvu pa je npravstvenost precej jednaka npravstvenosti prošlih generacij.

Kljub vsemu zunanjemu blesku in zu- nanji civilizaciji je npravstvena stopnja so- doodne družbe še jako nizka. Le spomnimo